

**A BUDAPESTI
KÁVÉSOK IPARTESTÜLETÉNEK**

J E L E N T É S E

1940. ÉVI MUNKÁSSÁGÁRÓL

KIADJA
A BUDAPESTI KÁVÉSOK IPARTESTÜLETE

A Budapesti Kávésok Ipartestületének évi jelentése 1940. évi munkásságáról.

I.

Általános helyzet.

Amikor egy ipari érdekeltségnek, a polgárok egy szűkebb csoportjának egy évi munkájáról számot akarunk adni, reá kell mutatnunk mindazokra a külső tényezőkre, amelyek e közösség munkásságára és életére befolyással voltak.

Tudjuk, hogy a nagy események szertegyűrűző hullámai a legklisebb közület és magányos egyén életéig elérnek, azok hatása alól senki sem vonhatja ki magát.

Az elmúlt esztendő gazdag volt a nagy, világrengető, történelmi jelentőségű eseményekben.

Az 1939. év szeptemberében kitört háboru az 1940-es évben tovább — egész határainkig — terjedt. A gondviselés különös kegyelme és az ország vezetőinek bölcsessége hazánk felől elhárította ugyan a háboru rémét, de annak közvetett gazdasági hatásait a világgazdaság összefüggései folytán mi sem kerülhettük el.

Reánk — sokat szenvedett magyarokra — az 1940-es évnek különleges jelentősége van.

Az egyik kiemelkedő évforduló, *Kormányzónk 20 éves országglásának jubileuma*, melyet hálás lelkesedéssel és meleg szeretettel ünnepelt az egész ország.

A másik — Trianon bilincseinek további le hullását jelentő: *Keletmagyarország és Erdélynek a Csonkahazához való békés, vértelen visszatérése*.

Ha lelkes örömmel köszöntöttük a visszatért Felvidéket, majd a Kárpátalját, még fokozottabb lelkesedéssel kísértük az Erdélybe bevonuló magyar hadsereget és annak országgyarapító vezérét.

Nem a mi feladatunk, hogy ezeknek az eseményeknek történelmi jelentőségét méltassuk; magyar szeretettel öleljük magunkhoz a két évtizeden át rabságban élt Erdély fiait és köszöntjük azt a történelmi szellemet, azt a kulturát, melyet Erdély históriája igazol.

Nagy események közepette természetesen el kell hallgatni az egyéni érdekeknek, a jogos kívánásoknak és panaszoknak, mert a haza érdeke mindennél előbbrevaló.

Igy tisztelettel vettük tudomásul azokat az iparunkat és üzletvitelünket megnehezítő intézkedése-

ket és korlátozásokat, amelyeket a világhelyzet és főképp a magyar honvédelem érdeke és biztonsága megkívánt.

Mult évi jelentésünkben jeleztük, hogy amennyiben a háborus viszonyok tovább tartanak, a korlátozások további kiterjesztésére kell számítanunk.

Ez a jóslatunk valóra vált és ma már a korlátozások és rendszabályok tömege között tapogatózva tudjuk csak üzemeinket fenntartani.

Bár — mint meglepéssel említettük — hazánk kívül maradt a háboru eseményein, a háborus gazdálkodás szabályait mégsem kerülhettük el.

Meg kell állapítanunk, hogy az elmúlt 1940-es év a régi világháborus évek nehézségeit és korlátozásait hívta újra életre és küzdelmessé, nehezzé tette az ipar üzését.

II.

Törvényes intézkedések.

Évi jelentésünk részletes ismertetése alkalmából elsősorban azokkal a *törvényes intézkedésekkel* kell foglalkoznunk, amelyek az ipargyakorlás feltételeit általánosságban szabályozzák.

Az 1936:VII. t. c. életbeléptetése óta az ipari közigazgatás terén újabb törvényes intézkedés nem hozatott.

Az 1939:IV. t. c. (zsidótörvény) az állampolgárok egyik csoportjára tartalmaz korlátozó intézkedéseket. E törvény rendelkezéseinek végrehajtása különböző bejelentések, nyilvántartások formájában ez évben kezdődött és valósult meg.

Hasonló a helyzet az 1921:IV. t. c. (italmérés törvény) tekintetében. A törvény rendelkezései nem változtak, csupán az 1939:IV. t. c. folytán megkezdődött a zsidó iparüzők italmérés engedélyeinek felülvizsgálata. Ennek eredményeképp az év végéig 30 szakmánkbéli iparüző italmérés engedélye vonatott el.

Ezzel az intézkedéssel kapcsolatos a *dohányárusítási engedélyek megvonása*, melyek az összes, az 1939:IV. tc. alá tartozó iparüzőktől egyszerre vonattak be. A m. kir. pénzügyminisztérium azonban megengedte, hogy a kávéházak dohányárusítási engedélyeit, a törvény feltételeinek megfelelő alkalmazottak kérelmezzék és kaphassák meg.

A szállodai, vendéglői és kávéházi ipar gyakorlásáról szóló fővárosi szabályrendelet átdolgozása ez évben sem került napirendre. Az 1922:XII. t. c. az 1936:VII. t. c. és az azóta kiadott különböző rendeletek és utasítások az érdekelt iparok közigazgatását annyira körülírták, hogy ma már alig van olyan kérdés, amelyet szabályrendelet útján kellene rendezni.

A vasárnapi szesztilalom enyhítése minden ligéret ellenére sem jelent meg.

A munkaidő szabályozására vonatkozó 34.500—1938. sz. rendelet egyes intézkedéseinek hatálya a rendkívüli viszonyokra való tekintettel felfüggesztett. Ez az az intézkedés 1940. november hó 16-án a 7890/1940. M. E. sz. rendelettel hatályon kívül helyeztetvén, újra az eredeti jogszabályok léptek életbe.

Ugyancsak a rendkívüli viszonyok tették szükségessé az év vége felé az éjjeli 12 órai záróra életbeléptetését, majd a különféle étlap, adagolási és felszolgálati korlátozásokat. Mindezekkel gazdasági kérdéseinkkel kapcsolatban részletesen foglalkozunk.

III.

Pénzügyi terhek.

A gazdasági helyzet megnehezülése folytán a múlt időknél súlyosabban nehezedtek iparunkra pénzügyi terheink, amelyek könnyítés helyett, még súlyosbítottak.

Az előző években érvényben volt adónemek továbbra is fenntartottak, sőt egyesek terhe még fokoztatott.

Igy a m. kir. pénzügyminiszterium 137.500—1940. VII. sz. rendeletével elrendelte, hogy azok az adózók, akik általános kereseti adót fizetnek, további 1 százalék pótlékot tartoznak fizetni.

A beruházási járulék fizetésének kötelezettsége újabb kategóriákra terjesztett ki.

Továbbra is fennmaradt, illetőleg újból kivetített az *inségjárulék*.

A százalékos rendszer bevezetése óta napirenden van a felszolgáló személyzet kereseti adója általánosításának megszüntetése, illetőleg a tényleges kereset alapján való adófizetés. Ismételt előterjesztésünkre a székesfőváros polgármestere 72.935—1939. VI. sz. határozatával az általánosítási rendszert az 1940. év végéig fentartotta. 1941. évi január 1-ével ez a rendszer megszünt és ezt az adót a valóságos kereset alapján kell fizetni.

Az italmérési illeték 1939. évi folyamán vette ki és e kivetés 1941. év végéig marad érvényben. Az év folyamán csupán az ujonnan nyílt, illetőleg átruházott üzletek italmérési engedélye állapított meg.

A fényüzési és forgalmi adót immár tizenkét év óta adóközösség keretében róják le testületünk tagjai. Az adóközösség ügymenetéről — szokás szerint — jelentésünk keretében számolunk be.

Az 1940. évi fényüzési és forgalmi adóközösség 1940. évi május 3-án 114 taggal alakult meg.

Röviddel megalakulás után megjelent a 3.300—1940. P. M. sz. rendelet, mely a forgalmi adó kulcsát 3-ról 4 százalékra, a fényüzési adót pedig

15 százalékra emelte fel. Ennek folytán az adóközösség átalánya pótlólag 33 százalékkal felemeltett amit a tagokra újból ki kellett vetni.

Ennek ellenére az adóközösség kötelezettségeinek a legpontosabban felelt meg.

A székesfővárost megillető *vigalmi adót* az 1940. évben is — immár második éve — ugyancsak adóközösség alakjában fizették testületünk tagjai. Ez a szervezetünk is a legnagyobb pontossággal felelt meg minden kötelezettségének. Ennek az adóközösségnek az 1940. évben 109 tagja volt.

A járdafoglalások díjai az 1940. évben változatlanul maradtak. Itt említjük, hogy a főváros polgármesterétől azt kértük, hogy a járdafoglalási díjak érvényessége már március 1-ével kezdődjék. Ezt a kérésünket a polgármester ur teljesítette.

A társadalombiztosítási kötelezettségek és jogszabályok változatlanul érvényben voltak, azzal az eltéréssel hogy a MABI egy táblai ítélet alapján a felirónókat az ipari alkalmazottak közül kivette és MABI-kötelezettség alá sorolta. E kérdés rendezése tárgyában előterjesztéssel fordultunk az OTI és a MABI-hoz, elintéztést azonban még nem kaptunk.

A családvédelmi pénztár járuléka az előző évinél valamivel magasabban, 48 pengő helyett 50 pengőben állapították meg, ami természetesen iparunk terheit növelte.

A kártyakészletek nyilvántartásának és ellenőrzésének rendszere ez évben is érvényben volt.

A Zeneszerzők, Zeneműkiadók és Szövegírók Szövetkezete az előző években érvényben volt *jogdíjalányokat* változatlanul fenntartotta.

Az év folyamán történt katonai behívások folytán a *rendkívüli katonai szolgálatra bevonult alkalmazottak* tartási hozzájárulásának fizetése súlyos terhet jelentett. Ezt a kötelezettséget enyhítette a m. kir. iparügyi miniszter július hó 6-án kiadott magyarázó rendelete, mely a tartási hozzájárulásra jogosultak körét pontosan körülhatárolta.

Terheink újabb fokozását jelentette a székesfővárosi köztisztviselési hivatalnak az a gyakorlata, mely szerint a kávéházak és vendéglátó üzemek hulladékát „ipari szemét”-nek minősítve, azért külön szemétfuvarozási díjat számít fel. Minthogy a kávéházak magas tüzeltérlethez betudva, már is nagyösszegű szemétfuvarozási díjat fizetnek, ez az eljárás voltaképp kétszeres adóztatást jelent. Ez ellen testületünk a székesfőváros polgármesteréhez előterjesztéssel fordult.

A közszolgáltatások árának leszállítása, ami iparunk évek óta sürgetett óhaja, a rendkívüli viszonyok miatt szóba sem került.

A kávé és teakészletek után az 1939. év október havában kirótt 200 százalékos feloldási illetéket az érdekeltek az 1940. év folyamán tartoztak megfizetni. A kávé és tea beszerzését viszont megdrágította a feloldási illeték. Ezzel a kérdéssel az alábbiakban foglalkozunk.

IV.

Gazdasági kérdések.

Az ipartestületek törvényes feladata és hatásköre elsősorban a gazdasági érdekképviselet: az

iparúzókat irányítása, az ipargyakorlás megkönnyítése, fejlesztése és a hatóságok megfelelő tájékoztatása.

Ez a munkakör akkor is bőséges, ha a gazdasági viszonyok normálisak, de sokszorosan nagyobb, ha — mint napjainkban — rendkívüli viszonyokkal, korlátozásokkal, a fogyasztás szabályozásával kell számolnunk.

Míg a múlt évi jelentésünkben, még az árrögzítés kérdéseivel foglalkoztunk, az 1940. évet a felélelő törekvő árak szabályozása uralja.

1939. augusztus 26. óta megszűnt a szabad áralakulás. Az e napon érvényben volt árakat az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosa rögzítette, ezeket megváltoztatni, illetve felemelni csak külön engedéllyel szabad.

Az 1939. év októberében a kávé- és tea árának felemelését — a feloldási illeték bevezetése miatt — az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosa megengedte.

Bár ez idő óta jóformán minden nyersanyag, készáru, üzemköltség, emelkedett, május havában a forgalmi és fényüzési adó is felemeltetett; mi csaknem egész éven át hosszú, meddő küzdelmet folytattunk az árak felemeléséért. Csak amikor október 13-án a 7290—1940. sz. M. E. rendelet az összes munkabéreknek 7 százalékkal való felemelését tette kötelezővé, sikerült az árak felemelése iránti tárgyalásainkban bizonyos eredményt elérnünk. Az eredmény: a kávéházi áraknak 1 pengőn alul 10 fillérrel, azonfelül 5 százalékkal való felemelése volt. Testületünk vállalta a beküldött árlapok revízióját, amelyeket felülvizsgálta jóváhagyás végett az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosához beterjesztett.

A jóváhagyott árlapok visszaküldése után a felémelt árak 1940. november 27-én életbeléptek. Az év folyamán — a termelőknek és gyáraknak megengedett a sör és bor árának, valamint a pezsgőáraknak felemelése. Ezeknél azonban csupán a felémelt ár többletének áthárítása engedélyeztetett.

Egész évben érvényben volt — és csak december havában függesztett fel — az árlapok havonként való beküldésének kötelezettsége.

Iparunk munkásságát korlátozták a különböző takarékosági korlátozások.

Még 1939. évi december 30-án jelent meg a 11.579—1939. M. E. sz. rendelet, mely a hétfői és pénteki napokat *hustalan napoknak* minősítette. Ez a rendelet az év folyamán több ízben módosított, így június 1-től a hustalan napokra vonatkozó rendelkezések különféle változatokban hétfő, kedd, csütörtök, péntekre terjesztették ki.

A november 27-én megjelent 119.646—1940. M. E. sz. rendelettel, mely az egytál ételes napokat bevezette, — az egész étlapkérdés újból módosított. Ezóta hétfő, kedd, péntek hustalan nap, szerdán borjühust nem szabad felszolgálni, csütörtök egytálás nap.

Ugyancsak takarékosági okokból már az év elején felhívtuk testületünk tagjait *étlapjaik egyszerűsítésére*.

Az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosa

megszabta a kiszolgáltatható ételadagok *minimális* súlymennyiségét.

A 119.646—1940. M. E. sz. rendelet pedig kötelezőleg előírta az *étlapok egyszerűsítését*, megszabva a felszolgáltatható fogások számát és a *husadagok maximális* súlyát.

E rendelkezés következtében utóbb az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosa az *ételáraknak 10 százalékkal való leszállítását* rendelte el.

A *tej és tejtermékek*, valamint a *cukrászsütemények áremelését* nem volt módunkban áthárítani.

Mint hogy a különböző árszabályozások eredményeképp a legtöbb esetben filléres végződésű árak kerültek az árlapokra, ami az üzemek lebonyolítását megnehezítette, az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosa az *áraknak 10 fillérekre való le és felkerekítését megengedte*.

A *cukor és zsírkészletek* csökkenése folytán ezekre a cikkekre a kötött gazdálkodás, a készletek *bejelentése* rendeltetett el.

A székesfőváros közéleti igazgatóságának felhívására testületünk vállalta a készletbejelentések összegyűjtését, a kávéházak cukor és zsírszükségletének pontos megállapítását és beterjesztését.

Az ipartestület előjárósága e célból *öttagú bizottságot* küldött ki, mely napokon át bírálta el a beérkezett igényléseket. Ez a bizottság feladatát oly gyorsan és lelkiismeretesen teljesítette, hogy a székesfőváros közéleti igazgatóság vezető tanácsnok ur elismerését fejezte ki.

A kiutalás e megállapítások alapján történt és a vonatkozó rendelkezések kiadásától számított egy hét alatt, minden testületi tag megkapta a május 12-ig érvényes zsír és cukorjegyet. A május havii kiutalás a rendelkezésre álló készletek csökkenése folytán már 30 százalékkal, a júniusi 50 százalékkal kevesebb volt, míg június 22-én a m. kir. földmívelésügyi miniszterium 153.800—1940. és 155.000—1940. F. M. sz. rendeletei folytán a cukorváltójegyek léptek életbe.

A cukorkiszolgálás nehézségei folytán testületünk igyekezett a helyzetet lehetőleg megkönnyíteni.

Mindenekelőtt megkerestük a Magyar Általános Hitelbank cukorosztályát, hogy a kávéházak részére *kis kockacukrot* utaljon ki.

A kiutalások csökkentésével párhuzamosan utasítottuk testületünk tagjait, hogy a *kávé és tea adagokhoz* 15 és 10 gr. utóbb 10 és 5 gr. cukrot adjanak, tejszín és sütemény cukrozásához cukrot ne szolgáltatassanak ki.

Ilyen tartalmu nyomtatványokat is rendelkezésre bocsátottunk.

A *cukorváltójegyeknek* 1940. június 22-én történt életbeléptetése a legsúlyosabb mértékben megzavarta a kávéházak üzemének lebonyolítását. A régebbi készletek elfogytak, a közönség nem igen adott cukorváltójegyet úgy, hogy kénytelenek voltunk a helyzeten *saccharin forgalombahozatala* útján segíteni.

Előterjesztésünkre a m. kir. pénzügyminiszterium megengedte a *saccharin kiszolgálását*, majd amikor a saccharin beszerzés és ellátás körül újabb nehézségek mutatkoztak a székesfővárosi m. kir.

pénzügyigazgatóság a legnagyobb megértéssel és előzékenységgel testületünk útján látta el testületünk tagjait.

A cukorváltójegyek az év végéig voltak forgalomban. Ez idő alatt testületünk 500 doboz, 36.000 P értékű saccharint hozott forgalomba, ami körülbelül 32.000 kg. cukormennyiségnek felelt meg.

Még a nyár folyamán a m. kir. földművelésügyi miniszter ur befőzési célokra *külföldi kristálycukor* behozatalát engedélyezte. A rendelkezésre bocsátott korlátozott mennyiség egy részét, 50 q-t még szeptember folyamán szétosztottuk, a lekötött mennyiség többi része az év végéig nem érkezett meg.

Hasonló nehézségek mutatkoztak a *zsirellátás terén*, főként az év vége felé. A kiutalások általában csökkentek és ez idő szerint a kávéházak a szükségletet meg sem közelítő mennyiséget kapnak.

Augusztus közepén életbelépett a *tejszín-felhasználás tilalma*.

Az *ásványolajkészletekkel* való takarékoság érdekében tiltatott a *padlóolaj* használata.

Ez volt az oka a *petróleumfogyasztás* korlátozásának is. Akinek petróleumra szüksége van, a testület véleménye alapján kaphat korlátozott mennyiséget.

A tüzelési időszak előtt rendeletileg szabályoztatott az *igénybevehető fűtőanyag* mennyisége. Ugy látszik, ez az intézkedés és a fűtőanyagok a fővárosba való felhozatala kielégítő módon rendezte ezt a kérdést, mert komolyabb panaszokról nem értesültünk.

Ha iparunkat közvetlenül kevésbé érinti, meg kell említenünk az 550—1940. M. E. sz. rendeletet, mely a *lakberek* emelését megtiltotta. Ez az intézkedés azonban az *üzletberekre* nem terjed ki. Mint hogy a kávéházak legtöbbször hosszú évekre terjedő szerződése van, üzletberek emeléséről nem értesültünk.

Külön említjük fel a különböző *készletbejelentési és nyilvántartási kötelezettségeket*, amelyek iparunk adminisztrációs terheit csak fokozzák.

Igy hónapról-hónapra be kell jelenteni az 1939. év október 8-án készletben volt *kávé és teamenyiség*ek még meglévő részét.

A cukor és zsirfogyasztás szabályozásával kapcsolatosan bejelentettük a *cukor és zsirkészleteket*.

A 6.530—1940. M. E. sz. rendelet a *buza, rozs, liszt, bab, borsó, lencse* készletek havonként való bejelentését írta elő.

Az év utolsó hónapjában, december 8-án jelent meg a 8.700/1940. M. E. sz. rendelet, mely a tüzelő és világítóanyagokkal való takarékoskodás érdekében országosan az *éjjel 12 órai zárórát* vezette be. Sajnos, e rendelet kiadása előtt az érdekeltek véleménye nem hallgattatott meg és a rendelet december 12-én életbelépett. Természetesen üzleteink forgalma ezt az intézkedést nyomban megérezte, bár a korlátozás Szilveszter éjszakára felfüggesztett.

Ugyancsak befolyással van a kávéházak gazdasági helyzetére a *lisztfogyasztás* korlátozása, a péksütemények készítésének tisztán *zsemlyére* való

leszállítása, a sütemények *visszavételeinek* eltiltása, a kenyér adagjának *6 dkg.-ra* és árának 6 fillérre való leszállítása.

Ilyen viszonyok között a *tejivók és tejüzletek* és más hasonló üzletkörű vállalatok versenyéről alig beszélhetünk.

A kötött gazdálkodás a verseny lehetőségét kizárja, a rendelkezésre álló nyersanyagok korlátozott mennyisége lehetetlenné teszi a forgalom fejlesztését.

Az *espressók* kérdésében már múlt évi jelentésünkben rámutattunk arra, hogy ez az újfajta üzletág gombamódra terjeszkedik. Bár iparunk az üzletvitel új formái előtt sohasem zárkózott el, kétségtelen, hogy egy iparág túltengése és a könyvemű üzletalapítások nem egészséges jelenségek. Kivánatos, hogy az *espressók*, amelyek a legkülönbözőbb ipari jogosítványok alapján — kávéház, vendéglős, kávémérő, cukrász, sőt hentesipart is folytatnak és az utcán át is árusítanak — és a képesítéshez kötött iparok üzletkörét ezek jogosítványain tulmenőleg is gyakorolják — megfelelő közigazgatási szabályozás alá vonassanak.

Ez annál kívánatosabb, mert míg a kávémérések eddig csak a legkivételesebb esetben kapnak italmérési engedélyt, addig a hasonló iparengedelvekkel működő *espressók* rendszerint megkapják a likőr, égetett szeszesitalok, rum elárusítására jogosító engedélyeket, tehát az italmérő — vendéglátó iparosnak komoly versenyt jelentenek.

▼

Szociális és munkáskérdések.

Az utóbbi évek folyamán kiadott *szociális és munkáskérdések* voltaképp csak az elmúlt év folyamán valósultak meg a maguk teljességében.

Sajnos az év folyamán kiadott újabb rendeletek *nem vették figyelembe* az általános gazdasági helyzetet, az ipar szinte elviselhetetlen terheit, úgy, hogy azok következményeit részben máris érezzük, másrészt érezni fogjuk a jövőben.

Az 1938. évi szept. 11-én életbelépett *minimális munkabérek* egészen 1940. évi okt. 5-ig változatlanul érvényben maradtak. Az október 13-án életbelépett 7.290/1940. M. E. sz. rendelet visszaható érvénnyel az *összes alkalmazottak bérét*, utóbb a tisztviselők fizetését *7 százalékkal felemelte*. Kétségtelen, hogy az általános drágulási folyamat ezt a béremelést indokoltá tette, — de honnan vegyünk erre fedezetet, amikor az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosa az 1939. augusztus 26. óta jelentkezett anyagdrágulásokat, adóemelést, költségtöbbleteket és ezt a béremelést mindössze — 1 pengőn alóli tételeknél 10 fillérrel, ezen felül 5 százalékkal engedte áthárítani?

Ez a helyzet a jövőben még súlyosabb lesz.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 106.303/1940. K. K. M. sz. rendeletével a *százalék felosztását*, — ami eddig a munkaadók hatáskörébe tartozott, olyképp rendezte, hogy az eddigi 40:60 százalékos arány helyett a főpincérek részére 50 — 28, a felszolgálók részére 50 — 72-es felosztási kulcsot állapított meg. E rendelet módosítása tárgyában több ízben eljárunk, de kevés sikerrel, csak azt tud-

tuk elérni, hogy a kávéházi tanoncok nem részesednek a felszolgálati díjban.

Ez a rendelet 1941. év január 1-ével lépett életbe és így annak hatásairól csak a következő évi jelentésünkben számolhatunk be, de főpincéreinél már most is bizonyos nyugtalanság észlelhető.

A főpincéri óvadék kérdésében testületünk a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium felhívására pontos statisztikai adatokat gyűjtött, melyeknek eredményeképp megállapítottuk, hogy a horribilis főpincéri óvadékokról szóló hírek — mesék. Az üzemek túlnyomó többségében nincsen óvadék, a többiekben csak a főpincéri rendeletben megszabott összegű, mindössze három üzletben haladták meg az óvadékok a megengedett határokat. Természetesen testületünk nyomban figyelmeztette az illetőket, hogy az óvadékok összegét szállítsák le.

Az ez adatok ellenére folytatott propaganda hatásaképpen a m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur a 106.303/1940. K. K. M. sz. rendeletében kimondotta, hogy óvadékot csak takarékpénztári könyvben, értékpapírban vagy garancialevélben szabad letenni. Ez a rendelkezés 1941. évi január 1-én lépett életbe, így annak végrehajtásáról is csak a jövőben számolhatunk be. Megjegyezzük, hogy e rendelet kiadását szívesen láttuk, abban a reményben, hogy az e címen folytatott agitáció megszűnik.

Az 1938. évi XXXVI. törvénycikkkel érvénybe lépett gyermeknevelési pótlék, illetőleg az ezt adminisztráló családpénztár működését a megkezdett keretekben folytatta. Az ipar terheinek fokozását jelentette, hogy a családvédelmi járulék az előző évi 48 pengőről 50 pengőre emeltetett.

Többizben szóváltottuk a családpénztári szabályoknak azt a drákói szigorát, hogy az esetleges hátralekó iparüzőkkel szemben nyomban végrehajtást vezet és a legszigorúbban jár el.

Ismételten felhívtuk és figyelmeztettük testületünk tagjait a munkabértáblázatok kifüggesztésére, amelyeket a hatóság is ellenőriz. E célból nyomtatott táblázatokat bocsátottunk kartársaink rendelkezésére.

Az év májusában a m. kir. belügyminiszter ur rendeletére minden iparüző köteles volt összes alkalmazottait az OTI-nál újból bejelenteni. Testületünk körlevélben hívta fel tagjait e kötelezettség teljesítésére. Egyébként az OTI átalányok változatlanok maradtak.

Már fentebb említettük a felirónőknek a MABI kötelezettség alá való besorolását. E kérdés aktái még nincsenek lezárva.

A munkaidő szabályozását tartalmazó rendelet egyes intézkedései még az 1939. év folyamán felfüggesztettek. Ez a felfüggesztés az 1940. október 24-én 7.890/1940. K. K. M. sz. rendelettel hatályon kívül helyeztetett és most már teljes mértékben érvényben van.

Hasonló propaganda volt a kávéházi személyzet egyenruhájának kérdése. Ez az ügy több ízben volt napirenden és a testület ismételten kimondotta, hogy készséggel járul hozzá oly intézkedéshez, amely egyszerű, egységes kávéházi munkaruhát ír elő. Ezt a kérdést is rendezte a 106.303/1940. K.

K. M. sz. rendelet, melynek ez a része csak 1941. július 1-én lép életbe.

Ismételten figyelmeztettük testületünk tagjait a fizetéses szabadság megadásának kötelezettségére. A szabadságra utazó ipari alkalmazottaknak a MÁV által rendelkezésre bocsátott kedvezményes utazási igazolványokat kiadtuk.

Az 1939:IV. tc. életbeléptetésével az értelmiségi alkalmazottak bejelentési kötelezettsége vált időszerűvé. E kötelezettségre testületünk tagjait ismételten figyelmeztettük és a szükséges felvilágosítást megadtuk. Az értelmiségi munkanélküliség kormánybiztosának utasítására felhívtuk tagjainkat arra, hogy a bejelentés alá tartozó főpincérek keresetét nem a kereseti adóátalányok szerint, de a valóságos kereset alapján kell kimutatni.

A kereseti adóátalányokról, valamint a rendkívüli fegyvergyakorlatra bevonult alkalmazottak tartási hozzájárulásáról már fentebb szólottunk.

VI.

A munkaközvetítés kérdése — Ipartestületi munkaközvetítő. — Munkabérviták. — Békéltető bizottság működése.

Minden iparág zavartalan működésének előfeltétele az, hogy mindig megfelelő munkaerő álljon rendelkezésre. A munkásutánpótlás és elhelyezés nagy gazdasági fontossága vezetett a munkaközvetítők felállításához. Első időben tisztán a magánközvetítés teljesítette ezt a feladatot, mely ebben kenyérkeresetet és üzleti lehetőséget látott. Utóbb a munkavállalói érdekeltségek is bekapcsolódtak a közvetítésbe, nem is annyira anyagi szempontok, mint inkább propaganda és agitációs célok szolgálatában. Ennek természetes visszahatása volt a munkaadói érdekeltségek által létesített munkaközvetítés, mely annak politikai és gazdasági célokra való felhasználását igyekezett letompítani.

Csak később jelentkezett a munkaközvetítés, mint állami feladat. Bár hazánkban ez az elv körülbelül fél évszázada kimondatott, a gyakorlatban csak a főváros területén és néhány nagyobb városban valósult meg és itt is csak szűkebb keretekben.

Az utóbbi évek rendkívüli viszonyai, a munkaviszonyok szabályozásával kapcsolatosan megtörtént szociális intézkedések egyrészt a munkaközvetítés intézményének propagandacélokra való felhasználását tették feleslegessé, másrészt mindjobban előtérbe nyomult az a felfogás, hogy a munkaerők és munkahelyek közötti kínálat és kereslet nem lehet üzleti vállalkozás tárgya. Éb e napokban hangzott el olvértelmű kijelentések, hogy az állami munkaközvetítés a közeli jövőben megvalósul.

Amíg azonban ez valósággá válik, reá kell mutatnunk az eddigi helyzetre.

Bár a vendéglátó iparban alakult munkaadói és munkavállalói érdekeltségek jórésze ingyenes munkaközvetítőket tart fenn, az érdekeltek közönvé folytán mind a magánközvetítés, mind a kéz alatt való elhelyezés még mindig virágzott. Ennek hátrányait részletezni felesleges.

Az állandóan felmerült panaszokat megoldotta a m. kir. kereskedelem- és közlekedéstudományi miniszter 106.303/1940. sz. rendeletének 6. §-a, mely 1941.

január hó 1-től kezdve a *vendéglátó ipar alkalmazottainak elhelyezését a foglalkozást közvetítő ipar üzletköréből kivette*. Kétségtelen, ha ennek a rendelkezésnek a betartását az illetékes hatóságok ellenőrzik, a munkavállalók kizsákmányolása tárgyában felmerült panaszok jó része meg fog szűnni.

E rendelkezés következményeképp a *szállodás és vendéglős ipartestület* átiratban szolított fel közös *munkaközvetítő* felállítására, illetőleg ipartestületi munkaközvetítőnk megfelelő kibővítésére, amire természetesen készen nyilatkoztunk. A kérdés további tárgyalása az 1941. évre maradt.

Ipartestületi munkaközvetítőnk mult évi munkásságáról az alábbi adatok szólnak.

Ipartestületünk vezetőségének állandó felhívásai és figyelmeztetései ellenére kartársaink nem veszik oly mértékben igénybe a munkaközvetítőt,

amint az szükséges lenne. Reméljük, hogy ez a helyzet a fentidézett rendelet folytán a jövőben megváltozik.

Kétségtelen, hogy az elmúlt év eseményei nem kedveztek a munkaközvetítő munkásságának. Főként az év második felében, a különféle katonai jellegű behívások munkásaink jórésztét igénybe vették, úgy, hogy egy ideig munkashiánnyal küzdöttünk, majd ezek visszatérése után a felesleges munkaerőt nem tudtuk elhelyezni. Ehhez járult a december 12-én életbelépett zárórakorlátozás, mely munkásaink egy részét feleslegessé tette.

Testületünk vezetősége arra törekedett, hogy ezek az elbocsátások minél kisebb mértékűek legyenek, ez azonban nem volt mindig keresztülvihető.

A munkaközvetítőnk útján történt elhelyezések számát a következő táblázat tartalmazza:

A munkaközvetítő 1940. évi jelentése

Alkalmazás minősége	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Összesen
főpincér	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
felszolgáló	16	47	21	48	80	42	37	33	42	28	12	15	421
felíró	6	6	8	8	13	18	12	7	2	7	4	2	93
kávéfőző	8	8	9	16	12	16	12	8	6	8	9	5	117
kávéfőzőnő	4	4	4	8	6	6	3	4	1	1	—	2	43
mosogatónő	12	27	25	43	41	21	35	30	19	10	12	21	296
takarítónő	29	22	19	25	30	22	20	24	9	11	10	11	232
konyhalegény	36	28	42	53	39	35	32	30	26	12	12	29	368
házi szolgáló	1	2	—	3	—	1	2	1	—	1	2	1	14
trafikos	—	—	1	—	1	3	—	—	—	—	1	1	7
ruhátáros — telefonos	—	1	3	2	1	—	—	1	—	—	2	—	9
utságos	1	3	1	3	2	—	—	1	4	3	3	—	21
tanonc	2	—	1	1	—	2	—	—	1	—	—	—	7
egyéb	1	—	—	1	7	2	2	2	6	2	3	1	27
Összesen	110	148	133	211	232	168	155	141	116	83	70	88	1655

Bár a munkabérek és munkafeltételekre vonatkozó rendelkezések idestova két — sőt három éve érvényben vannak, mégis *gyakorlatok azok a panaszok*, amelyek e rendeletek megszegésén alapulnak.

Ha e *panaszok természetét* vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy a *százalékelosztás tárgyában* allig van panasz, kevés az olyan ügy, amely előírt fizetések be nem tartása miatt emeltetett volna, a legtöbb kereset a munkaidő túllépését és túlóradíj meg nem fizetését panaszolja.

A lefolytatott eljárások azt mutatják, hogy ezeknek a panaszoknak jó része is alaptalan és a békéltető bizottság — a bírói gyakorlatnak megfelelően — arra az álláspontra helyezkedett, hogy *a túlóradíj csak akkor jár, ha arra a munkadó vagy megbízottja kifejezetten utasítást adott*.

Sajnos a hatósági üzemellenőrző bizottságok — a rendkívüli viszonyok folytán — allig fejthettek ki tevékenységet.

Ipartestületünk békéltető bizottsága az év folyamán 5 ízben ült össze. Összesen 72 ügyet tárgyalt. Határozatot hozott 26 ügyben. Megegyezéssel végződött 19 panasz. Visszavonatot 6 ügy. Fellebbezés folytán a munkaidő bírói bíróság elé terjesztett 16 ügy.

Kisebb jelentőségű ügyeket a felek meghallgatása után rövid uton szóbelileg intéztünk el.

VII.

Az ipartestület szakirányú tanonciskolája

Testületünk tanonciskolája az 1939—1940. tanévben 28-ik tanévét fejezte be és az 1940—41. tanévvel a 29-iket kezdte meg.

Az iskola növendékeinek száma az 1939. év szeptemberében 83 volt, akik közül az év folyamán felszabadult husz. A tanonclétszám az év végén 63 volt.

A testületi iroda az 1940. év folyamán 31 tanoncszerződést lajstromozott, az előző évekről pedig 61 tartatott nyilván. Ezek közül az év folyamán felszabadult és segédvizsgát tett 18, szerződését felbontotta és munkahelyéről kilépett 14, a tanoncok létszáma az 1940. év végén 60 volt.

A mult 1939—40-es tanévet június 15-én ünnepléses záróvizsgálattal fejeztük be, amelyen az ipartestület vezetősége, továbbá a tanoncok szülői közül többen jelentek meg. Az elhangzott feleletek, különösen pedig a való ipari élettel való kapcsolat keresése a jelenlévőket arról győzte meg, hogy az iskola jó uton jár és érdemes munkát végez.

Az arra érdemes tanulók pénzjutalmat és a budapesti kereskedelmi és iparkamara bronzérmét kapták. A vizsga végén *Mészáros Győző* elnök intézett lelkes és hazafias beszédet az iskolából kilépő tanulókhöz.

A folyó 1940—41. tanévben beiratkozott 71 tanuló.

A tanulólétszám visszaesésének okát a mai súlyos időkben találhatjuk meg, amelyek a kávéiparnak egyáltalán nem kedveznek.

Az ideai létszám osztályonként a következőképp alakult:

I. oszt.	14
II. oszt.	28
III. oszt.	14
IV. oszt.	15
összesen:	71

ezek közül férfi 68, nő 3.

A tanonciskola vezetését és irányítását — immár 9 éve — *Marton József* székesfővárosi elemi iskolai igazgató nagy szeretettel és odaadással teljesítette.

Mellette a következő tanügyi és szakmai előadók működtek: *Zámbó György* r. kath., *Falvay Jenő* ág. h. ev., *Engelhardt Sándor* izr. hitoktatók, *Borzovay Pál* székesfővárosi elemi iskolai tanító, dr. *Mazsáry Peltz Béla* okl. középiskolai tanár, *Bokros (Boek)* Lajos kávésmester. *Makács István* és *Szilágyi Sándor* előadók.

Iskolánk tanulmányi kirándulások, hazafias ünnepek keretében igyekezett növekedésének szakmai tudását, hazafias érzéseit fejleszteni.

A tanulók *egészségi állapotát* dr. *Simonyi Imre* iskolaorvos ellenőrizte. Az év elején és végén minden tanulót megvizsgált. Iskolánk *egészségi állapota* jó volt.

A kávé *levente-század* vezetését *Szörényi Géza* vezető főoktató látta el. A század létszáma 50—60 fő között váltakozik.

Az iskola vezetősége törvényszabta kötelességénél fogva szigorúan ellenőrzi a tanoncok iskolalátogatását. Sajnos még mindig igen sok az igazolatlan mulasztás, mit az iskola igazgatósága köteles az illetékes hatóságok előtt feljelenteni. A tanonctartó mesterek még mindig nem ellenőrzik kellő mértékben tanoncaik *iskola látogatását*.

Vannak helyek, ahol a kiskorú tanoncokat a törvényben megengedett időn túl foglalkoztatják, minek folytán ezek késedelmesen járnak iskolába.

Testületünk állandóan figyelmezteti a tanonctartó mestereket a tanonctartással kapcsolatos rendelkezésekre, az azokat megillető 14 napos szabadság megadásának kötelezettségére, ennek megtörténtének bejelentésére, stb., stb.

Itt említjük meg, hogy a m. kir. iparügyi miniszter 53.400—1940. Ip M. sz. rendeletével kimondta, hogy *tanoncszerződést csak május, június, július, augusztus és október* hónapokban szabad kötni. E rendelkezésnek megfelelően *segédi vizsgálatot* csak június hónap 16—30 napjain, továbbá július, augusztus, szeptember, október és november hónapokban szabad tartani.

Ez a rendelet 1941. évi május 1. napján lép hatályba.

Sajnálattal kell megemlítenünk, hogy tanonciskolánk sem a főváros, sem a minisztérium, vagy más hatóság részéről semminemű támogatásban nem részesül.

VIII.

Az ipartestület társadalmi és kulturális tevékenysége.

A Budapesti Kávésok Ipartestületét az iparnak több, mint két évszázados múltja, a főváros kulturális fejlődésével való szoros összefüggése arra kötelezi, hogy az ipari érdekek képviselésén kívül, mindazokban a hazafias, társadalmi és közcélu mozgalmakban, amelyek támogatása a magyar polgár és iparos elsőrendű kötelességei közé tartoznak — résztvegyen.

Mindenekelőtt hódolattal köszöntöttük *Főméltóságú Kormányzó Urunkat* országlása huszéves fordulója alkalmából. A Kormányzó ur köszönetét a kabinetiroda útján juttatta el hozzánk.

Erdély és a keleti részek visszatérése alkalmából testületünk előljárósági ülésének jegyzőkönyvében örökitette meg hazafias lelkesedését és örömet.

Ipartestületünk felügyeleti hatóságának: a székesfőváros polgármesterének képviselőjét: dr. *Felkay Ferenc* székesfővárosi tanácsnok urat *harmenc éves szolgálati jubileuma* alkalmából üdvözlöttük.

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarával való kapcsolatot *Mészáros Győző* elnök képviselte aki mint kamarai rendes tag, úgy a kávéipari, mint az általános ipari és gazdasági érdekeket hatatosan képviselte.

Az *Ipartestületek Országos Központjával* a vonatkozó törvényben előírt szabályokon túlmenőleg — állandó kapcsolatot tartottunk fenn.

Ugy a *Kereskedelmi és Iparkamara*, mint az *Ipartestületek Országos Központja* odaterjesztett ügyeinkben mindig nagy megértéssel pártolták iparunk konkrét kérelmeit. A Kamara és az Ipek által szakmai kérdésekben egybehívott értekezleten állandóan résztvettünk.

Szakmai, ipari, munkás és egyéb kérdésekben a bennünket megkereső hatóságoknak, bíróságoknak, társtestületeknek és magánosoknak sokszor állottunk rendelkezésére.

A *sajtóval való kapcsolatainkat* ugyancsak változatlanul fenntartottuk. Iparunk aktuális kérdéseivel lapjaink mindenkor szívesen és szeretettel foglalkoztak, ami a nyilvánosság szempontjából nagy értéket jelent.

Hazafias, kulturális, diákjóléti, jótékonyági célokra, menekültek támogatására a testület úgy saját pénztárából, mint tagjai felajánlásából tekintélyes összegeket áldozott.

A *szegénysorsu egyetemi, főiskolai, szinművészeti akadémiái hallgatók* részére testületünk tagjai állandó reggeli és uzsonna adagokat szolgáltatnak ki.

A visszatért *keletmagyarországi és erdélyi könyvtárak* részére a „Pest-Budai kávéipar 1535—1935” című munka 20 példányát küldöttük meg.

A *Főpincérek Udülöházában* előljáróságunk 1000 pengős adománnyal 2 ágyalapítványt létesített

Adományokat szavaztunk meg az árvizkárosultak, a Főméltóságú Asszony „Erdélyért” akciója javára.

Allandó segélyben 18 volt kartársunkat, illetőleg azok özvegyeit részesítettük. Ezek közül az év folyamán 3 meghalt, segélyeseink száma az év végén 15 volt, akik részére összesen 2710 pengőt folyósítottunk.

Ujévi ajándékok megváltása fejében testületünk tagjai a munkanélküli alkalmazottak segélyezésére összesen 1895 pengőt adományoztak. Az arra szorult munkanélküliek és rokkant munkások között az év folyamán és karácsonykor ebből az összegből és az e célra szánt költségvetési tételből 1910 pengőt osztottunk ki.

Itt említjük meg, hogy testületünk szociális céljaira a *Piatnik Nándor és Fia* cég ez évben is 200 pengőt adott.

Steuer Marcell testületünk egykori érdemes alelnöke boldogemlékü édesatyja, néhai *Steuer* Gyula hagyatékából értékes kávéházi csészéket adományozott testületünk gyűjteménye részére.

Végül meg kell emlékeznünk iparunk nestorának *Gál Arnold* volt alelnökünk, előljárósági tagunk születése 80-ik évfordulójáról, kit ipartestületünk előljárósága meleg szeretettel üdvözölt.

IX.

Az ipartestület egyéb irányú tevékenysége

Ipartestületünk egyéb irányú tevékenységéről a következőkben adunk számot:

A testület vezetői és tisztviselői a testület tagjainak ipari és gazdasági vonatkozó ügyeiben állandóan rendelkezésre állottak. Az utóbbi évek folyamán kiadott rendelkezések végrehajtása, főképp pedig az 1940. évben kiadott gazdasági intézkedések, az árrögzítés, áremelés, üzletviteli korlátozások annyi terhet és kötelezettséget hárított az eddigiek mellé, hogy a testület tagjai fokozottabb mértékben voltak ráutalva az érdekképviselet munkájára.

Testületünk az általános jellegű intézkedéseket, rendeleteket a testület hivatalos lapja, valamint a lap korlátozott terjedelme és az egyes intézkedések sürgőssége miatt körlevelek útján közölte tagjaival.

E kérdések sokféle voltát mutatja az, hogy az év folyamán 34 körlevelet küldöttünk szét mintegy 7.000 példányban.

Egyes esetekben szóbelileg, levélben, telefonon állott irodánk a testület tagjainak rendelkezésére. Vidéki hatóságok és iparizók is sokszor fordultak ipari ügyekben testületünkhöz..

Külön kell felemlitenünk azt az értékes és jóakaró támogatást, melyben ipartestületünket ez évben is *dr. Kállay Albert* székesfővárosi főjegyző, iparhatósági biztos részesítette. A nehéz viszonyok között a mindjobban szaporodó gazdasági korlátozások között nagy értéket jelentett az a jóakarat, azok a tanácsok és a támogatás, melyben *dr. Kállay* főjegyző ur testületünket részesítette.

Kedves köteleiséget teljesítünk, amikor neki testületünk köszönetét fejezzük ki.

Az 1932.VIII. t. cikkben előírt *polgármesteri vizsgálat* két ízben tartatott meg.

Első ízben 1940. április hóban, amikor a testület előző évi zárószámadása, vagyommérlege és

1940. évi költségvetése vizsgálatot felül. Ugy ezeket, mint a testület június 10-én hozott határozatát a székesfőváros polgármestere 1940. IX. hó 17-én 61399—940. XV. sz. alatt kelt határozatával hagyta jóvá.

A második vizsgálat 1940. évi december 29-én, 1941. január 7-én tartatott meg. Ennek eredményeképp a székesfőváros polgármestere 1941. évi január hó 16-án 57339/941. XV. sz. alatt hozott határozatával közölte, hogy a testület ügykezelésében nem talált kifogást.

A sűrűn napirendre került aktuális kérdésekben számos tágabb és szűkebbkörű értekezletet, elnökségi megbeszélést hívtunk össze. Évi *rendes közgyűlésünket* március 12-én tartottuk meg, *rendkívüli közgyűlést június 10-én* tartottunk. Tízszor tartottunk előljárósági ülést, amelyeken 148 aktuális tárgyat tárgyaltunk.

Előljárósági üléseinken 2 ízben 16 tanoncot szabadítottunk fel. Mestervizsgát 4-szer tartottunk, amikor 29-en nyertek ipari képesítést.

Ipartestületi adminisztrációnk lebonyolítását megnehezítette, hogy július 23-tól szeptember 15-ig a testület főjegyzője, szeptember 15-től december 15-ig aljegyzője katonai szolgálatra vonultak be.

Kegyelettel emlékezünk meg az év folyamán elhunyt *Böhm* Ferenc, *Bagarus* János, *Braun* V. Fülöp testületi tagjainkról, *Böhm* Mór, *Horváth* Mihály, *Keresztes* György volt kartársainkról.

Külön emlékezzünk meg iparunk régi barátjának, testületünk ügyészének *dr. Zboray* Miklósnak elhunytáról, aki éveken át iparunk és testületünk igaz barátja és tanácsadója volt.

Testületünknek tagjaival és a nyilvánossággal való kapcsolatát a testület hivatalos lapja: a 16 évfolyamot betöltött *Kávésok Lapja* szolgálta, mely 24 számban 208 oldalon jelent meg. Sajnos ez a korlátolt terjedelem nem adott módot arra, hogy minden egyes kérdéssel annak érdeme szerint foglalkozzunk. A lapot *Gosztonyi* Jenő hirlapíró, az ipari kérdések kiváló ismerője szerkesztette.

X.

Ügykezelés és pénztári eredmények

Ipartestületünk tagjainak száma az 1939. év végén 167 volt. Az év folyamán belépett 17 új tag, üzletét megszüntette 19 tag, létszám az év végén 165 volt. Ezek közül ipart folytat 158 tag, iparát nem gyakorolja 7 tag.

Az 1940. évben 1021 ügydarab érkezett, amelyek közül az év folyamán elintéztünk 1019 drb-ot, elintézetlen maradt 2 drb.

Kiállítottunk 178 munkakönyvet, 10 ideiglenes igazolványt.

Részletes számadásainkat a jelen beszámolóunkhoz csatoljuk.

Múlt évi — a székesfőváros polgármesterének szeptember hó 9-én 59406/940. XV. sz. alatt kelt határozatával helyesbített — költségvetésünk kereteit — a nehéz viszonyok között is sikerült betartanunk.

Eszerint 1940. évi bevételeink 80.641.49 pengőt (előírányzat 78.760.— P volt), kiadások 78.456.74 pengőt (előírányzat 77.154.— P volt), tettek úgy, hogy kezelési megtakarításként 2184.75 pengőt csa-

tolunk az 1939. évről áthozott 14.793.62 P készpénz-
vagyonhoz. Ennek folytán az 1941. évre 16.978.37
pengőt viszünk át.

Bár a költségvetés végösszegei az előirányzat
keretében maradtak, egyes tételeknél eltérések
mutatkoznak, amelyet az alábbiakban részletezünk.

1. A *szukiskola* és leventeoktatásnál 356.17 pengő
a túllépés. — Ennek oka, hogy november hótól
kezdve az előjáróság határozata alapján az elő-
adói óradíjak 2.05 P-ről 3.— P-re emeltettek.
2. A *munkaközvetítő* személyzeti kiadásainál az ott
alkalmazott takarítónőnek — a vonatkozó ren-
delet értelmében történt felemelése következté-
ben 29.44 P többkiadás mutatkozik.
3. Az *adományok (alkalmi segélyek)* rovatán mu-
tatkozó 1144 pengős kiadástöbblet onnan szár-
mazik, hogy testületünk előjárósága a Főpin-
cérek Országos Egyesülete csillaghegyi üdülő-
házában 2 ágyalapítványt létesített.
4. A *segélyek (munkanélküliek támogatása)* rova-
tán mutatkozó 410 pengős túllépést részben a
külföldről, megszállott területekről nagyszám-
ban hazatért menekült és kiutasított kartársak
és kávéházi munkások fokozottabb segélyezése,
részben a genfi szövetség részére — karácsonyi
kiosztás céljára — átutalt 100 pengős segély
okozták.
5. *Könyveszerzésre* 104.70 pengővel többet fordí-
tottunk. Az év folyamán megjelent törvények,
rendeletek és utasítások megszerzése vált szük-
séggé.
6. A *tagdíjak és előfizetések* tételénél, 574.60 pen-
gővel léptük át az előirányzatot. Nem térhet-
tünk ki az év folyamán megjelent hazafias és
nemzeti célú sajtótermékek, valamint ilyen ten-
denciájú egyesületek támogatása elől.
7. A *fűtés és világítás számláján* a tüzelőanyag be-
szerzésének nehézségei miatt 184.35 pengővel
többet adtunk ki.
8. *Közlekedési és készletadásainknál* 93.80 pengő
többkiadás mutatkozik. Ebben a tételben szere-
pel a testületi pénzbeszedő villamosbérlete. Az
év folyamán felmerült sürgős és aktuális kér-
dések megbeszélése, tárgyalások, ugyyszintén a
testületi tisztviselők megcsökkent száma állan-
dóan gyors eljárást tett szükségessé.
9. *Rendkívüli* kiadásainknál egy kiegészítő alkalma-
zott beállítása 312.81 P tulkiadást okozott.

Az 1941. évi költségvetés összeállításánál az
előző évi kereteket tartottuk szem előtt. Arra töre-
kedtünk, hogy a takarékoság elveinek érvényesi-
tése mellett, a testület a jelen időkben nagyfontos-
ságu feladatait fennakadás nélkül teljesíthesse.

A székházban július 1-ére elkészítendő léggel-
mi óvóhely költségeinek fedezetéről is kell gondos-
kodnunk. Bár a múlt év június 10-én tartott rend-
kívüli közgyűlés meghatalmazást adott a költségek-
nek esetleges kölcsön felvétele útján való fedezé-
sére, úgy véljük, hogy a testület anyagi érdekében
célravezetőbb, ha ezt az összeget a testület kész-
pénzkészletéből fedezzük. Ez okból az óvóhely költ-
ségeinek I. részletekét 6.000 pengőt vettünk fel az
előirányzatba, mely a pénztári készletekből lesz fe-
dezendő.

A testület adminisztrációjával járó bevételek és
kiadások egybevetése alapján költségvetésünk tehát
2.990 pengő kezelési felesleggel zárul.

E tételek felsorolása után tisztelettel kérjük,
hogy a zárószámadás tárgyalása alkalmával úgy
azokat, mint a felsorolt túllépéseket tudomásul
venni, jóváhagyni és a felelős tisztikarnak a fel-
mentvényt megadni és az előterjesztett költségve-
tést elfogadni sziveskedjék.

XI.

Befejezés

Jelentésünkben részletesen bemutattuk testüle-
tünk 1940. évi munkáját.

Testületünk a legnehezebb viszonyok mellett szi-
vós kitartással igyekszik tagjait és velük a magyar
kávésipar érdekeit szolgálni. Feladatunkat csend-
ben, zajos hirverés nélkül igyekszünk teljesíteni,
nem hangos panaszkodással, gyűlésekkel és küldöttség-
járásokkal, hanem igazságunknak az illetékes ha-
tóságok elé való leplezetlen feltárásával.

Mindenkor számolunk a jelen viszonyokkal és
tudjuk, hogy iparunk helyzetének javítása nem az
illetékes tényezők jóakarátán múlik.

Azt hisszük és reméljük, hogy a válságos idők
egyszer mégis véget érnek és akkor újra módunk
lesz iparunk további fejlesztésére.

A legfontosabb az, hogy a háborus bonyodalma-
kon kívül maradva, érthessük meg a békegazdálko-
dás visszaállítását.

Ilyen rendkívüli időkben fokozottabb mérték-
ben kívánatos, hogy az érdekképviselő tagjai az
ipar érdekében kifejtett munkában minél teljesebb
mértékben vegyenek részt.

Jelentésünk befejezéseképp arra kérjük a köz-
gyűlést, hogy úgy ezt, mint a bemutatott zárószá-
madásokat, vagyonmérleget tudomásulvenni, jóvá-
hagyni és a felelős tisztikarnak a szabályszerű fel-
mentvényt megadni sziveskedjék.

Egyben kérjük, hogy a költségvetést jóváhagy-
ni és az abban beállított bevételek behajtására és a
kiadások folyósítására a vezetőséget felhatalmazni
méltóztassék.

Végül jelentjük, hogy ipartestületünk elnökének
lemondása folytán az elnöki tisztség betöltését, va-
lamint az alapszabályok 16., 21. és 25. §-ai szerint
7 előjárósági tag, póttagok, 3 számvizsgáló, va-
mint az esetleg egyéb megüresedő tisztségekre való
választásokat is a közgyűlés napirendjére tüztük.

Évi jelentésünk befejezéséül mindazoknak, akik
testületünk munkájában résztvettek, azt támogatták
és segítették, a hatóságoknak, az ipari és gazdasági
általános érdekképviselőeknek, ugyyszintén kartár-
sainknak köszönetet mondunk. Kérjük, hogy ipa-
runk ügyeit jövőben még fokozottabb mértékben
támogassák.

A *Budapesti Kávésok Ipartestületének*
elnöksége és előjárósága.

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző.

Mészáros Győző s. k.
elnök.

Felelős kiadó: Dr. Havas Nándor.
Hoffmann és Tsa. nyomda. VII. Kazinczy u. 5.

A Budapesti Kávésok Ipartestületének 1940. évi zárókimutatása

	1940. évi előirányzat	1940. évi eredmény
BEVÉTELEK:		
Altozat az 1939. évről:		
a) Készpénz	753.62	
b) Takarékbetét	12.316—	
c) Folyószámlabetét	1724—	
Társági díjak és hátralékok	19000—	14798.62
Leveleződíjak és hátralékok	2500—	18281.45
Pelvénei díjak	500—	2538.10
Tanorvoszövetségi díjak	100—	1102.20
Tanorvoszövetségi pótdíjak	30—	98—
Segédlevelek díjai	100—	28—
Segédlevelek pótdíjai	30—	90—
Mestervizsgadíjak	100—	35—
Atománvok (Patrik N. és Fiai Ft.)	200—	99—
Ujfévi ajándékok megváltása	1200—	200—
Tarok részére szolgáló üzemi nyomatványok eladásából	1000—	1395—
Betegsegélyzői járulékok levonásából	600—	1167.56
Munkakonnyvek kiáltási díjai	50—	506.58
Kávésbar Története számán	—	71.20
Adóközösség költségmentesítése	7500—	10—
Adóközösség átutalása	10000—	7500—
Visszatartott adóközösség költségmentesítése	2500—	10380.71
Bank-kamat	500—	2500—
Levélek számán	—	423.02
Adók térítése	700—	961.16
Székház bruttó bevétele	32100—	682.29
Szakiskolai értésti díjak	50—	32403.81
Előlegek	—	112.50
	93.553.62	95.435.11

	1940. évi előirányzat	1940. évi eredmény
KIADÁSOK:		
Személyi kiadások:		
Személyzeti fizetések:	14420—	14417.30
Betegsegélyzői járulékok	1500—	1154.81
Karácsonyi jutalmak és egyéb munkadíjak	2000—	1757.22
Iparhatósági biztos kárpótlási díja	500—	500—
Szakiskola és levételekárta	4400—	4756.17
Munkaközvetítő személyzeti fizetések:	3472—	3501.44
Munkaközvetítő kiadások	3000—	2837.50
Rendelkezési kiadások	2700—	2710—
Alkalmi segélyek (atománvok)	1000—	2144—
Munkanélkültek segélye	1500—	1910—
Biologi kiadások:		
Szalajad költségei	2400—	2240—
Tarok részére szolgáló üzemi nyomatványok beszerzésére	1000—	554.20
Könyveszerzés	200—	304.70
Munkakönyvek beszerzése	100—	66—
Irodai kiadások	1500—	1221.82
Postadíjak	1000—	940.01
Taradíjak és előfizetési díjak	800—	1374.60
Fűtés és villagítás	1200—	1250.16
Ipartestületi helyiségek és berendezés karbantartása és pótlása	1000—	1184.35
Szakiskolai helyiségek és berendezés karbantartása és pótlása	300—	184.68
Tanorvoszövetségi pótdíjak átutalása	200—	143.12
Segédlevelei pótdíjak átutalása	30—	28—
Székház bruttó kiadása	30—	36—
Székház kiadása	28102—	27072.66
Veyses kiadások:		
a) Közlekedési és készletadások megtérítése	2000—	2093.80
b) személyzeti kereseti adó	300—	691.74
c) beadványi bílyégek	100—	2—
d) biztosítási díjak	60—	54.40
e) apró és egyéb veyses kiadások	440—	496.62
Munkaközvetítő dologi kiadások:		
a) Telefon felhívás világitás	900—	785.45
b) Irodai kiadások	100—	14.80
c) Felviségek és berendezés karbantartása	100—	122.71
Levélek számán:	300—	938.67
Rendkívüli kiadások	—	612.81
Felvételei díjak visszatérítése	—	200—
Előlegek:	—	155—
Várható föleslet	16399.62	—
Erevenleg:		
a) Készpénz	—	242.44
b) Takarékbetét	—	16479.93
c) Folyószámla betét	—	16978.37
	93.553.62	95.435.11

Budapest, 1941. február hó 21

Mészáros Győző s. k.
elnök.

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző.

Fenti zárókimutatást a könyvekkel és okmányokkal összehasonlítottuk és rendben levőnek találtuk.
Gebauer Béla s. k.
számvizsgáló.

Strasser Béla s. k.
számvizsgáló.

Pronner Márton s. k.
főpenztáros.

Weingruber László s. k.
számvizsgáló.

Donath Andor s. k.
álljegyző.

A Budapesti Kávésok Ipartestületének 1941. évi költségeloirányzata

	1940. évi eredmény	1941. évi előirányzat	
BEVÉTELEK:			
Athozat az 1939 évről:			
a) Készpénz	753,62		
b) Takarékbetét	12816,—		
c) Folyószámlabetét	1724,—		
Társasági díjak és hátralékok	14793,62	19000,—	
Leventejárulékok és hátralékok	18231,45	2500,—	
Felvételi díjak	2538,10	600,—	
Tanorvoszerződési díjak	1102,20	100,—	
Tanorvoszerződési pótdíjak	98,—	30,—	
Segédlevelek díjai	28,—	100,—	
Segédlevelek pótdíjai	90,—	100,—	
Mestervizsgadíjak	36,—	100,—	
Adományok (Piaruk N. és Fiai rt.)	99,—	200,—	
Újévi ajándékok megváltása	200,—	200,—	
Tagozok részére szolgáló üzemi nyomtatványok eladásából	1395,—	1200,—	
Betegsegélyzői járművek	1167,56	1000,—	
Munkakönyvek kiállításai	506,58	600,—	
Kávésipar Története számlára	71,20	50,—	
Adóközösség költségmegtérítése	10,—	—	
Vizalmi adóközösség költségmegtérítése	7500,—	7500,—	
Vizalmi adóközösség átutalása	10380,71	13000,—	
Bank-kamat	2500,—	2500,—	
Letétek számlán	—	500,—	
Adók térítése	423,02	—	
Székház bruttó bevétele	961,16	—	
Szakiskolai értesítő díjak	632,20	700,—	
Előlegek	32403,81	38000,—	
	112,50	100,—	
	155,—	—	
			88.810
			95.435.11
			88.810
			95.435.11
			88810

Budapest, 1941. február hó 21.

Mészáros Győző s. k.
elnök.

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző.

Donath Andor s. k.
aljegyző.

KIADÁSOK:

	1940. évi eredmény	1941. évi előirányzat	
Személyi kiadások:			
Személyzeti fizetések:			
1 főjegyző	14417,30	7920,—	
1 aljegyző		3300,—	
1 tisztviselő		1650,—	
1 pénzügyes		1848,—	
1 takarító altiszt		1120,—	
Betegsegélyzői járművek	1154,81	15.838,—	
Karácsonyi jutalmak és ergéb munkadíjak	1757,22	1500,—	
Iparhatósági biztos kárpótlási díja	500,—	2000,—	
Szakiskola és leventeoktatás	4756,17	500,—	
Munkaközvetítő személyzeti fizetések:	3501,44	5200,—	
1 ügyvezető tisztviselő	2904,—	—	
1 takarító	900,—	—	
Rendelkezési kiadások	2837,50	3804,—	
Államdíj segélyek	2710,—	2000,—	
Alkalmi segélyek (adományok)	2144,—	2600,—	
Munkanélküliek segélye	1910,—	1500,—	
		2000,—	
Dologi kiadások:			
Szaklap költségei	2240,—	2768,—	
Tagozok részére szolgáló üzemi nyomtatványok beszerzése	554,20	1000,—	
Könyvbeszerzés	304,70	230,—	
Munkakönyvek beszerzése	66,—	100,—	
Irodai kiadások	1221,82	1500,—	
Postadíjak	940,01	1000,—	
Tajdíjak és előfizetési díjak	1374,60	800,—	
Telefon	1250,16	1300,—	
Fűtős és villágítás	1184,35	1000,—	
Ipartestületi helyiségek és berendezés karbantartása és pótlása	184,68	300,—	
Szakiskolai helyiségek és berendezés karbantartása és pótlása	143,12	200,—	
Tanorvoszerződési pótdíjak átutalása	28,—	20,—	
Segédlevél pótdíjak átutalása	36,—	30,—	
Székház bruttó kiadásai	27072,66	34020,—	
Vegyes kiadások:			
a) Közlekedési és készletkiadások megtérítése	2093,80	1600,—	
b) személyzeti kereseti adó	691,74	800,—	
c) beadványi bélyegek	2,—	20,—	
d) biztosítási díjak	54,40	60,—	
e) apró és ergéb vegyes kiadások	496,62	500,—	
Munkaközvetítő dologi kiadások:			
a) Telefon, fűtés, villágítás	785,45	900,—	
b) Irodai kiadások	14,80	100,—	
c) Helyiségek és berendezés karbantartása	122,71	150,—	
Letétek számlán	938,67	—	
Rendkívüli kiadások	612,81	500,—	
Felvételi díjak visszatérítése	200,—	—	
Előlegek	155,—	—	
Várható felesleg	—	2990,—	
Egyenleg:			
a) Készpénz	242,44	—	
b) Takarékbetét	16479,93	—	
c) Folyószámla betét	256,—	—	
			95.435.11
			88810

Az Ipartestületi székház 1940. évi zárókimutatása

	1940. évi előirányzat	1940. évi eredmény		1940. évi előirányzat	1940. évi eredmény
BEVÉTELEK:			KIADÁSOK:		
Házbérek	32000.—	32300.—	Ház és különadó	13700.—	13738.28
Beruházási számlán	100.—	103.81	Illetkegyenérték	2120.—	2119.92
			Vagyonadó beruházási hozzájárulás	6400.—	6.200.—
			Házfenntartási költségek	1000.—	716.89
			Beruházás és karbantartás	2500.—	2139.85
			Vizdíj	1400.—	1149.37
			Villany	300.—	271.20
			Lift	600.—	737.15
			Tagdíj	32.—	—
			Vegyes kiadások	50.—	—
				28102.—	27072.66
			Egyenleg	3998.—	5331.15
				32100.—	32403.81
	32100.—	32403.81			

Budapest, 1941. február hó 21.

Mészáros Győző s. k.
elnök.

Gál Arnold s. k.
házigazdónok.

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző.

Donath Andor s. k.
aljegyző.

Fenti zárókimutatást a könyvekkel és okmányokkal összehasonlítottuk és rendben levőnek találtuk:

Gebauer Béla s. k.
számvizsgáló.

Sirasser Béla s. k.
számvizsgáló.

Weingruber László s. k.
számvizsgáló.

Az Ipartestületi székház 1941. évi költségelőirányzata

	1940. évi eredmény	1941. évi előirányzat		1940. évi eredmény	1941. évi előirányzat
BEVÉTELEK:			KIADÁSOK:		
Házbérek	32300.—	32000.—	Ház és különadó	13738.28	13750.—
Beruházási számlán	103.81	—	Illetkegyenérték	2119.92	2120.—
Pénztári készpénzből légvédelmi óvóhely léce- sítésének fedezésére		6000.—	Vagyonadó beruházási hozzájárulás	6200.—	6200.—
			Légvédelmi óvóhely építésének I. részlete ...	—	6000.—
			Házfenntartási költségek	716.89	1000.—
			Beruházás és karbantartás	2139.85	2500.—
			Vizdíj	1149.37	1400.—
			Villany	271.20	300.—
			Lift	737.15	700.—
			Vegyes kiadások	—	50.—
				27072.66	34020.—
			Egyenleg	5331.15	3980.—
				32403.81	38.000.—
	32403.81	38000.—			

Budapest, 1941. február hó 21.

Mészáros Győző s. k.
elnök.

Gál Arnold s. k.
házigazdónok.

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző.

Donath Andor s. k.
aljegyző.

A Budapesti Kávésok Ipartestülete vagyonmérlege 1940. december 31-én

I. VAGYON:		Pengő	Pengő	II. TEHER:		Pengő
1. Készpénz		242.44		1. Letétek		138.00
2. Takarékbetét		16479.93		2. Kétes tagsági és felvételi díjak tartalé- kolásu		1555.20
3. Folyószámlabetét		256.—	16978.37	3. Vagyonadó beruházási hozzájárulási hát- rálék		16.675.—
4. Adósok:				4. Tiszta vagyon		145020.90
a) tagdíj hátralékok		7407.93				
b) felvételi díj hátralékok		368.30	7776.23			
5. Székház értéke			112960.21			
6. Berendezés értéke		6221.—				
10% leírás		622.10	5598.90			
7. Nyomtatványkészlet leltár szerint			1310.45			
8. Kávésipar Története könyvkészlet			2090.—			
9. Vagyonadó költség hozzájárulási számla mint átmenő tétel			16.675.—			
			163389.16			163389.16

Budapest, 1941. február hó 21.

Mészáros Győző s. k.
elnök.

Dr. Havas Nándor s. k.
főjegyző.

Propper Márton s. k.
főpénztáros.

Donath Andor s. k.
aljegyző.